

אחרון של פסח ☞ "שהחיינו"!

Category: חגים, פסח

איזה מן חג זה בו לא אומרים 'שהחיינו'? על הברכה שמקדשת את ההווה, מנציחה את הרגע ומלמדת אותנו להודות על מה שיש.

"שהחיינו" ☞ זו ברכה שכל יהודי מכיר אותה, כולל את הנעימה שמתלווה אליה בכל אירוע משמח אצל יהודים.

לא כולם יודעים שאת ברכת "שהחיינו" ניתן לברך כל אימת שפוגשים חבר שלא ראו אותו שלושים יום "והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראייתו". ממשיך: "שעיקר הברכה על שמחת הלב", והיות ש"שהחיינו" זו ברכה שמברכים על שמחת הלב, לכן זה נושא קצת פרוץ וכל אחד מברך ברכה זו מתי שהוא רוצה.

באחד מבתי הספר היהודיים המקומיים, אמרה לי המורה שכל פעם שאחד מהילדים בפרי-סקול נופלת לו שן, כל הכיתה ביחד מברכת שהחיינו על השמחה הגדולה.

אבל מעניין לבדוק מתי באמת מברכים את ברכת שהחיינו.

ברית

לכאורה זהו האירוע המתאים וההולם ביותר לברך בו שהחיינו. סוף-סוף יהודי זוכה להכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו. לפועל אין מברכים ברכה זו בברית, והטעם הוא "משום צערא דינוקא", שהיות שהתינוק מצטער מעצם המילה אין אנו יכולים להיות שמחים שמחה גמורה כי יש מישהו שלא כל כך נהנה מהעניין.

בר מצוה

לכאורה גם זמן מתאים ביותר לברכת שהחיינו על כך שמעתה ואילך יכול הנער לקבל עליה לתורה וכן להניח תפילין וכו', ואף-על-פי-כן אין מברכים, משום שיום זה הוא יום של קבלת אחריות גדולה יותר מאשר יום של שמחה. וכפי שכותב הרבי ב'רשימות' (כרך ג' עמ' 145) במכתב לבן-דודו: "שמתייב הוא בעול תומ"צ לא יו"ט יעשה אלא יום המעשה ועבודה בפועל, והיות שביום זה הבר מצוה מתחייב אז במצות מה"ת ונעשה בן עונשים" כלשון אדמו"ר הזקן בשו"ע לכן לא מברכים שהחיינו כי זו יותר התחייבות מאשר שמחה.

חתונה

בחב"ד ובעוד קהילות, גם אז לא מברכים שהחיינו, ואולי מפני הטעם הנזכר לעיל, משום שכל אחד שבא בברית הנישואין יודע שברגע שהוא נושא אישה הרי הוא מתחייב בכל ההתחייבויות המופיעות בכתובה,

אולם דבר אחד ברור: בכל חג ומועד אנו נוהגים לברך שהחיינו. בתחילת החג, עם כניסתו, הנשים מברכות שהחיינו בהדלקת הנרות והגברים אומרים זאת בקידוש. ואפילו ביום הכיפורים כשאין מקדשים, מברכים הקהל בבית הכנסת שהחיינו מיד אחרי 'כל נדרי'.

חגיגה עתידית

לפני למעלה ממאה שנה, בשנת תרס"ו, שיחקו שתי נכדותיו של אדמו"ר הרש"ב נ"ע בחדר האוכל בעיירה ליובאוויטש. ילדה אחת בת חמש ושמה חיה מושקא שאלה את אחותה הבכירה מהו אחרון של פסח? אחותה השיבה לה שזהו חג ככל החגים, אבל האחות הצעירה לא קיבלה את זה. היא טענה שזהו אינו יום טוב ככל הימים-טובים והראיה היא שבשעת הדלקת נרות אין אומרים ברכת שהחיינו.

הסבא הגדול הרבי ישב בספרייתו ושמע את השיחה בין נכדותיו הקטנות ונזכר באירוע דומה שהתרחש בילדותו. באותו ערב סיפר הרבי הרש"ב בפרוטרוט את האירוע שאירע בילדותו: בתור ילדים נשאלה גם אצלם השאלה הזאת ובסוף הם באו לסבא שלהם אדמו"ר הצמח צדק, שהסביר להם שהימים האחרונים של פסח הם למעשה סיום של ימי הפסח הראשונים.

ביום הראשון ² הוא הסביר להם ¹ אנו חוגגים את העובדה שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים וגאל אותנו על ידי משה רבינו שהיה הגואל הראשון ² זו היתה ההתחלה. באחרון של פסח אנו חוגגים על הגאולה העתידית האחרונה שהקב"ה יוציאנו מהגלות הנוכחית על ידי משיח צדקנו.

היום הראשון של פסח הוא יום שמחתו של משה רבינו והיום האחרון הוא יום שמחתו של מלך המשיח, כפי שאנו רואים שההפטרה של אחרון של פסח מדברת על המשיח. זהו הטעם אם-כן מדוע אין מברכים שהחיינו באחש"פ, מכיון שברכת 'שהחיינו' עושים רק על שמחה שנרגשת בבשר הלב, ואימתי יכולה להיות שמחה אמיתית? רק כאשר רואים את זה בעיני בשר, והיות והמשיח עוד לא בא בפועל לכן לא מברכים שהחיינו (לקו"ש ח"ד עמ' 545).

לזכור את הרגע

טבע האדם שהוא לא חי אף פעם את ההווה. או שהוא עסוק בלזכור את העבר החיובי שלו, או את העבר השלילי. הוא נזכר שהוא עדיין מרוגז ממה שאירע אתמול או לפני חמש דקות, או

לחילופין הוא עסוק בלדאוג על העתיד, מה הוא יעשה מחר וכו'.

לפני שהוא נוסע לחופשה הוא מהרהר וחושב כמה טוב יהיה כשהוא יהיה שם, וכשהוא כבר הגיע לשם הוא חושב כמה עבודה ממתינה לו כאשר הוא ישוב מהחופשה. באה ברכת שהחיינו ומלמדת אותנו שצריך לברך את הקב"ה שהביא אותנו "לזמן הזה", לדעת להעריך את ההווה הנוכחי, לא לחשוב על העבר ולא על העתיד.

אנו עומדים לפני תפילת 'יזכור'. יש לנו כמה רגעים שבהם אנו מתאחדים עם אנשים מעולם האמת שאנו אומרים עליהם 'יזכור'. אלו רגעים חשובים מאוד ולכן בואו ונתרכז ברגעים אלו, לא ניתן לשום מחשבה אחרת לבלבל אותנו.

ואולי זה מהווה טעם נוסף לכך מדוע כל מי שלא צריך לומר את תפילת 'יזכור' יוצא מבית הכנסת, כדי שלא יפריע לאלו שאומרים 'יזכור' לנצל את הרגעים המעטים הללו כדי לחוות אותם עד תומם.